

Türk Tekstil Endüstrisi Genel Durumu

Seval UYANIK*¹, Dilan Canan ÇELİKEL¹

¹Gaziantep Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, Tekstil, Giyim, Ayakkabı ve Deri Bölümü, Gaziantep

(Alınış / Received: 18.09.2018, Kabul / Accepted: 13.02.2019)

Anahtar Kelimeler

Tekstil,
ihracat,
sektör endeksleri,
ürün fasılları

Özet: Tekstil sanayisi yarattığı istihdam, GSYH payı, mevcut yatırımlar ve yüksek ihracatı ile Türkiye'nin lokomotif sektörlerinden birisidir. Ekonomi Bakanlığı verilerine göre 2007 yılında yaklaşık 6,36 milyar dolar olan tekstil ihracatımız 2017 yılı sonunda yaklaşık 10,11 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Tekstil sektörünün ülke ticaretindeki payı 2001 yılında %12,7 iken 2017 yılı Ekim ayı itibariyle %8,4 civarındadır. Ülkemiz ise 254 milyar doları bulan dünya tekstil ihracatında %4,33'lük bir pay sahibidir. Global tekstil pazarı açısından kendine üst sıralarda yer bulan Türkiye yüksek işgücü maliyetlerine rağmen hammadde ve pazara yakınlık avantajları sayesinde küresel pazarda büyük pay sahibi olan Çin, Hindistan, Güney Kore, Pakistan ve Vietnam gibi ülkelerle rekabet etmektedir. Ülke bazında toplam ihracatın yarıya yakını başta Almanya, İtalya ve Bulgaristan olmak üzere AB ülkeleri, ABD ve İran'a yapılmıştır. Ülke içinde İstanbul, Gaziantep, Bursa, Kahramanmaraş, Adana, Kayseri, Denizli, İzmir, Tekirdağ ve Uşak illerinde yoğunlaşmış olan tekstil sektöründe lif, iplik, dokuma-örme kumaş, dokusuz yüzey gibi bir çok alt sektörde üretim yapılmaktadır. 2017 yılı ihracat rakamlarına göre fasıl bazında; pamuk ve pamuktan yapılmış iplik-kumaş, sentetik liflerden yapılmış iplik-kumaş, örme mensucat ve halı-yer döşemeleri en büyük ihraç kalemlerini oluşturmaktadır. Sektörün üretim maliyetlerinde %30-45 ile hammadde ilk sırayı alırken %25-26 ile işçilik ikinci sıradadır. Enerjinin toplam maliyet içindeki payı %6-14 arasında değişmektedir. 2023 yılında 23,5 milyar dolar ihracatın hedeflendiği tekstil sektörünün genel durumu bu çalışmada ortaya konulmuştur.

The General Situation of Textile Industry in Turkey

Keywords

Textile,
export,
sector indexes,
product chapters

Abstract: The textile industry is one of the locomotive sectors of Turkey with its employment, GDP share, existing investments and high exports. According to the Ministry of Economy, textile exports, which were about \$ 6.36 billion in 2007, were about \$ 10.11 billion at the end of 2017. The share of the textile sector in the national trade was 12.7% in 2001 and 8.4% as of October 2017. On the other hand, our country has a share of 4.33% in world textile exports which is 254 billion dollars. Turkey, finds itself top places in terms of the global textile market, competes with countries like China, India, South Korea, Pakistan and Vietnam which have a large share in the global market despite the high labor costs thanks to the advantages of raw material and proximity to the market. Almost half of the total exports by country are made to EU countries, mainly Germany, Italy and Bulgaria, USA and Iran. In the textile sector, which is concentrated in the provinces of İstanbul, Gaziantep, Bursa, Kahramanmaraş, Adana, Kayseri, Denizli, İzmir, Tekirdag and Usak in our country, the production is made in many sub sectors such as fiber, yarn, woven-knitted fabric and nonwoven. According to the export data of the year 2017, yarn-fabric made of cotton and cotton, yarn-fabric made of synthetic fibers, knitted fabric and carpet-flooring are the biggest export items. In the production costs of the sector, while the first order of raw material is taken with 30-45%, the labor is in the second rank with 25-26%. The share of energy in total cost varies between 6-14%. The general

situation of the textile sector targeted for exports of \$ 23.5 billion in 2023 has been put forward in this study.

1. Giriş

Başlangıcı Selçuklu dönemi ve Osmanlı İmparatorluğuna kadar uzanan Türkiye'de tekstil üretimi özellikle 16. ve 17. yüzyılda yaygın ve ileri düzeyde yapılmaktaydı. Ancak, Avrupa'nın sanayileşme evrimiyle birlikte ülkenin rekabet gücü azalarak tekstil ve diğer sektörler gerileme sürecine girmiştir [1].

1930'lu yılların başında ülkenin ilk kurulan sanayi dalı olan tekstil sektörü ana hammadde olan pamuğun ülkemizde yüksek oranda yetiştirilmesi sayesinde sonraki yıllarda büyük atılım yapmıştır.

Ülkenin coğrafi konumu, temel hammaddeler açısından zenginlik, taşımacılık maliyetlerinin düşük olması ve teslimat sürelerinin kısılmasına yol açmış ve bu faktör büyük bir rekabet üstünlüğü sağlamıştır. Özellikle hazır giyim sektörünün Türk dış ticaretinde yarattığı ivme ve ekonomiye katkısı sektörü,

Türkiye'nin "lokomotif sektörü" durumuna getirmiştir [1].

Türkiye yüksek orandaki tekstil ihracatına rağmen üretimde kullanılan makineler ve kimyasal maddeler bakımından büyük ölçüde dışa bağımlıdır. Üretim odaklı yaklaşımlar ve Ar-Ge çalışmaları konusunda geç kalınması ve bu alandaki oldukça yetersiz çalışmalar, söz konusu dışa bağımlılığın en büyük sebebi olmuştur.

Tekstil sektörü yapısal olarak liften itibaren iplik, dokuma, örme, boya-baskı ve terbiye işlemlerini kapsamaktadır. Son yıllarda endüstriyel ürünler, teknik tekstil ürünleri, ev tekstili, halı, kilim, dokusuz yüzeyler vb. ürünler tekstil sektörü faaliyet alanına girmiştir [1]. Tekstil sektöründe emek-sermaye yoğunluğu alt sektörler baz alınarak Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Tekstil Alt Sektörlerinde Sermaye-Emek Yoğunluğu [1]

2. Türk Tekstil Sektörü Genel Durumu

Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) içindeki pay, sağlanan istihdam ve yüksek ihracat potansiyeli, Tekstil sektörünün ülke ekonomisinin lokomotif sektörleri olduğunun göstergesidir. Ülkenin imalat sanayi üretim değeri toplamının %8,8'ini ve imalat sanayinde yaratılan katma değer %9,9'unu bu sektör sağlamaktadır.

Tekstil sektörünün bugünkü gelişme düzeyi ABD ve AB pazarlarına yapılan ihracat ağırlıklı üretimle gerçekleşmiştir. 1996 yılında AB ile yapılan Gümrük Birliği Anlaşması sayesinde, bu tarihten itibaren AB pazarına kotasız ihracat yapma imkânı elde edilmiştir. 2007 yılı sonrasında AB pazarına tekstil sektörlerinde kotasız ihracat yapmaya başlayan Çin karşısında Türkiye, kaliteyi düşürerek fiyatta rekabet etme yolunu değil, moda/marka eksenli ve katma değeri yüksek ürünler üreterek var olma yolunu seçmiştir.

Son dönemde ülkemizdeki büyük perakende şirketlerinin belli orandaki hisselerinin uluslararası

yatırım şirketlerine satışı neticesinde şirketlerimizin yurtdışında mağazalaşma süreci hızlanmıştır. Uluslararası yatırım şirketlerinin Türk şirketlerine ortak olma isteği aynı zamanda Türk şirketlerinin başarılarının takip edildiğinin de bir göstermektedir.

Türkiye, 2015 yılı dünya tekstil ihracatından aldığı %3,5'lik pay ile ülke bazlı sıralamada 7'nci olup tekstil sektörü en fazla dış ticaret fazlası veren sektördür. Buna ek olarak oluşturduğu istihdam ile işsizliğin azalmasına ve toplumun refahına çok ciddi düzeyde katkıları mevcuttur. Tekstil ve hazır giyim sektörü birlikte değerlendirildiğinde ülkemiz GSYH'nın %10'unundan fazlasını sağlamaktadır [2].

2.1 Sektörde Üretim Eğilimleri ve Üretilen Başlıca Ürünler

Tekstil ve hazır giyim üretim süreçleri Şekil 2'de verilmiştir. Son yıllarda önemli bir alt sektör haline gelen dokusuz yüzeyler ise farklı bir üretim süreci göstermektedir.

Şekil 2. Tekstil ve Hazır Giyim Sanayinde Üretim Süreci

Şekil 2'de görüldüğü üzere tekstil ve hazır giyim sektörü, lif ve ipliği kullanım eşyasına dönüştürecek süreçleri kapsayan işlemleri içerir. Bu tanıma göre; sektör elyaf hazırlama, iplik, dokuma, örgü, boya, baskı, apre, kesim, dikim üretim süreçlerini kapsamaktadır. Liften iplik ve mamul kumaşa kadar olan kısım tekstil, kumaştan giyim eşyası elde edilene kadar olan süreç ise hazır giyim sektörünün içinde değerlendirilmektedir [3].

Tekstil sektörü, hazır giyim sektörünün tedarik zinciri altında da yer alan geniş kapsamlı üretim yelpazesine sahiptir. Elyaf, iplik, örme/dokuma kumaş, keçe ve tafting yüzeylerin dâhil olduğu dokusuz yüzeyler, ev tekstili ürünleri, halılar, bunların yanında ağ, ip, tekstil kablo, taşıyıcı tekstil bandı, branda, koruyucu bez, filtre, paraşüt, fren bezi gibi teknik kullanıma yönelik teknik tekstiller, tekstil sektöründe yer almaktadır. Türk Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP)'nin 50-60 arası fasılları ve 63 fasıl grubunun büyük bir kısmı bu grupta değerlendirilmektedir [4].

2.2 Sektörün Alt Sektörleri ve Etkileşim Halinde Olduğu Diğer Sektörler

Tekstil ve hazır giyim birlikte değerlendirildiğinde elyaftan başlayarak mamul giysi veya kullanım eşyasına kadar oldukça uzun bir üretim zincirine sahiptir. Her iki sektör genel itibarıyla elyaf, iplik, dokuma, örme, dokusuz yüzey, boya-terbiye, hazır giyim alt sektörlerinden oluşmaktadır.

Tekstil sektörü pamuk, yün gibi ihtiyaç duyulan doğal lifler nedeniyle tarım ve hayvancılık sektörüyle, sentetik elyaflar nedeniyle petro-kimya sanayii ile etkileşim halindedir. Boya-terbiye kimyasalları açısından kimya sanayii ile etkileşen sektör, hazır giyim aksesuar sanayii ile iç içedir. Ayrıca bu sektörler otomotivden, inşaat, ağır sanayiden tıba kadar pek çok sektörle teknik açıdan ilişki içindedir.

Elde edilen yüksek katma değerli ürünlerin tüketiciyle buluşma noktasında etkili olan perakende ve mağazacılık, sektörün tedarik zincirinin son halkalarıdır. Bu alanların kontrolü ise güçlü lojistik sektörü ile sağlanmaktadır. Ülkemizin coğrafi konumu nedeniyle sağladığı avantajlar lojistik sektörünün de güçlenmesine katkı sunmaktadır [4].

2.3 Sektörün Bölgesel Yapısı ve Kümelermeler

İplik üretimi Kahramanmaraş, İstanbul, Gaziantep, Bursa gibi illerde yoğun olarak yapılırken, Denizli'de havlu, bornoz, ev tekstili imalatı, Uşak'ta iplik, battaniye, geri dönüşüm, Çorlu ve Çerkezköy'de terbiye, Adana'da pamuklu dokuma ve terbiye, Gaziantep'te dokusuz yüzey, makine halıçlığı, İstanbul'da konfeksiyon ve örme imalatı ön plana çıkmaktadır. Sadece yuvarlak örme üretim kapasitesi dikkate alındığında ise İstanbul'u sırasıyla Tekirdağ, Kahramanmaraş ve Bursa izlemektedir. Şanlıurfa pamuk üretiminde ön sıradadır. Şekil 3'te üretim açısından sektörün bölgesel yapısını gösteren harita verilmiştir [4].

Şekil 3. Tekstil Sektörü Bölgesel Kümelermeler Haritası [3]

2.4 Sektör Kapasite Kullanımı, İstihdamı, Üretim Endeksi, Katma Değeri, Ciro

Sektörün 2005-2016 yılları arasındaki kapasite kullanım oranı, istihdam endeksi, üretim endeksi ve ciro endeksini gösteren grafik Şekil 4'te verilmiştir.

Tekstil ürünleri imalatında kapasite kullanım oranlarının 2005 yılından günümüze değin %75-80 arasında değişen oranlarla yatay bir seyir izlediği görülmektedir. 2016 yılında kapasite kullanım oranı tekstil sektöründe %77,4 iken imalat sanayinde ise ortalama %75,6'dır.

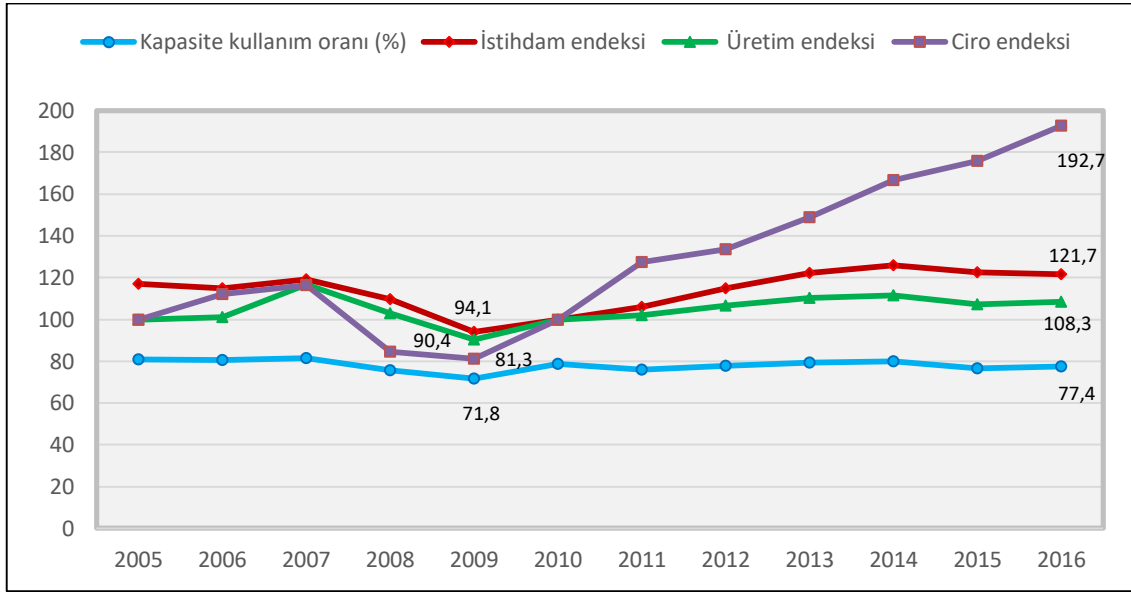
2008-2009 krizinde üretimde yaşanan düşüş sonrası, sektörde 2010 yılından 2013 yılına kadar genel bir toparlanma görülmüş ancak kriz öncesi dönemin üretim endeksi değerlerine ulaşamamıştır. 2016 yılı üretim endeksi 108,3'tür.

2015 yılı TÜİK katma değer (faktör maliyeti) verilerine göre; Tekstil sektörünün katma değer imalat sanayi katma değerinin % 9,9'una, ülkede üretilen toplam katma değerinin % 3,6'sına tekabül etmektedir.

İstihdam endeksi ise yıllara göre üretim endeksine paralel bir görünüm sergilemiştir. 2016 Aralık ayı SGK

kayıtlarına göre 13.775.188 sigortalı çalışan arasında 3.519.638'i imalat sanayinde kayıtlı olup, bunlardan 408.554 kişi tekstil imalatında (16.568 firmada) istihdam edilmektedir. 2016 yılında tekstil sektörü istihdam endeksi 121,7 olup istihdam kaybı yaşanmıştır.

Sektörde kaydedilen cirolarda 2009 yılından sonra dikkat çekici bir artış olup 2011 yılı ve sonrasında artış yukarı yönlü günümüze dek devam etmiştir. İhracata bağlı üretim yapan sektördeki ciro artışının en önemli sebeplerinden biri Dolar ve Avronun TL karşısında değerlendirilmesidir [3, 4].

Şekil 4. Yıllara Tekstil Sektörü Kapasite Kullanım Oranı, İstihdam-Üretim-Ciro Endeksleri (3, 4, 6)

2.5 Sektörün Elektrik Tüketimi

Tekstil-hazır giyim ve deri sektörleri 15.521 GWh ile imalat sanayi sektörleri içerisinde demir-çelik sektöründen sonra en çok elektrik tüketen sektördür. Bunda terbiye sanayinin payı çok büyüktür. Geneli Marmara Bölgesi'nde toplanan tekstil terbiye sanayinin ana girdileri; doğalgaz, ısı enerjisi, buhar ve elektriktir. Tekstil terbiyesinde 1 kg mal üretimi için 1,5 kilovat/saat elektrik ve 1,10 santimetre küp doğalgaz harcanmaktadır [4].

Tekstil sektöründe enerjinin toplam maliyet içindeki payı %6-14 arasında, sanayi toplam tüketimi içindeki payı ise %7,2'dir. Birçok tekstil işletmesinde enerji toplam ürün maliyetinin sadece küçük bir kısmını oluşturmaktadır. Sadece son işlem bölümlerinde düşük veya orta sıcaklıkta ısı şeklinde enerji tüketimi önemli bir masraf yaratmaktadır. İplik-dokuma fabrikalarında enerji tüketimi %50 elektrik ve %50 ısı şeklinde olmaktadır. Terbiye bölümlerinde ise enerjinin %75'ten fazlası ısı olarak kullanılmaktadır [5].

2.6 Sektörün Üretim Maliyetleri

Tekstil sektöründe boya-terbiye alanında faaliyet gösteren firmalar hariç en önemli girdi maliyetini hammaddeler (%44) oluşturmaktadır. Sektörün temel hammaddeleri ise pamuk ve yapay elyaftan oluşmaktadır. İşçilik maliyetleri ise ikinci sırada gelmektedir. Boya ve terbiye işlemlerinde ise hammaddenin toplam maliyetler içindeki payı azalmakta, amortisman ve enerji giderleri öne çıkmaktadır (Tablo 1) [6].

Tablo 1. Tekstil Sektöründe Maliyet Bileşenleri [6]

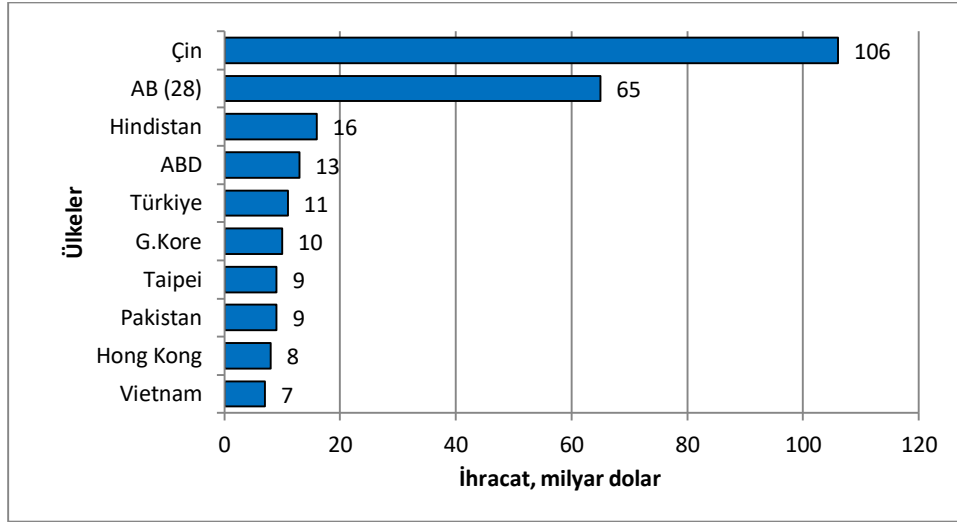
Ana Maliyet Kalemlerinin Payı(%)	Tekstil (Genel)	Tekstil (Boya-Terbiye)
Ana Madde/Kimyasal Malzeme	33	15
Boyar Madde	4	10
Diğer Yardımcı Madde	7	-
İşçilik/İnsan Kaynakları	25	26
Amortisman	7	17
Enerji	9	16
Finansman	3	2
Bakım onarım	2	3
Diğer masraflar	10	11

3. Tekstil Sektörü İhracatı

Türk tekstil sektörünün ihracat durumu, dünya bazında tekstil ihracatı, yıllara göre tekstil ihracatı, fasıl bazında tekstil ihracatı, ülkeler bazında tekstil ihracatı ve iller bazında tekstil ihracatı olmak üzere 5 alt başlıkta incelenmiştir.

3.1. Dünya Tekstil İhracatında Türkiye'nin Yeri

Türkiye'nin tüm sektörler dahil 142 milyar dolar ihracat gerçekleştirdiği 2016 yılında, tekstil sektörünün ülkemiz ihracat payı %6,9 olmuştur.

Şekil 5. Tekstil İhracatçısı Ülkeler- 2017 Dünya Pazar Payı [7]

Dünya Ticaret Örgütü (WTO) tarafından yayınlanan Dünya Ticaret İstatistik İncelemesi 2017'ye göre, tekstil ürünleri ve konfeksiyon ürünleri ihracatının mevcut dolar değeri, 2016 yılında tekstil ürünleri için 284 milyar dolar ve hazır giyim ürünleri için 443 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Son yirmi yılda hızlı bir büyüme gösteren Çin dünyanın en büyük tekstil üreten ve ihraç eden ülkesidir. 2017 yılında Çin'in tekstil ihracatı, 106 milyar dolar ile küresel pazar payının %37'sine karşılık gelmektedir (Şekil 5). Türkiye ise dünya tekstil ihracatı sıralamasında 11 milyar dolar ile %3,9 oranında bir paya sahiptir [7].

Çin, tekstil ve hazır giyim ihracatında birinci sıradadır. Avrupa Birliği (İtalya, Almanya, Fransa, İspanya başta olmak üzere) Hindistan, ABD, Türkiye, Pakistan, Vietnam, gibi ülkeler ilk 10 içerisinde yer almaktadır [7].

Tekstil ihracatında küresel pazarın yaklaşık %24'ü ve pazar değeri 65 milyar dolar olan Avrupa Birliği, dünyanın en büyük ikinci tekstil ihracatçı bölgesi konumundadır. İtalya, Almanya, İspanya, Fransa ve Hollanda, AB içinde giyim sanayiinde lider ülkelerdir. 2016 yılı itibarıyla AB'de 170 binin üzerinde tekstil ve giyim şirketi bulunmakta olup bunların yaklaşık %70'i

giyim firmaları, %30'u tekstil firmaları ve %1 ise elle özel sipariş diken firmalardan oluşmaktadır.

Hindistan, dünyanın en çok tekstil üretimi yapan ikinci ülkesi konumunda olup 2016 yılında gerçekleştirdiği tekstil ihracatı 16 milyar dolardır. Ülke aynı zamanda dünyanın en önemli pamuk üreticilerindedir. Hindistan'daki pamuk üretimi, 6,4 milyon ton ile Çin'e yaklaşmıştır (Tablo 2). Aynı tabloda Türkiye'nin 697.000 tonluk pamuk üretimiyle dünya genelinde 7. Sırada olduğu görülmektedir [7].

Tablo 2. Dünyada Pamuk Üretici Ülkeler (milyar dolar) [7]

Sıra	Ülkeler	Pamuk üretimi, 1000 ton
1	Çin	6532
2	Hindistan	6423
3	Amerika Birleşik Devletleri	3553
4	Pakistan	2308
5	Brezilya	1524
6	Özbekistan	849
7	Türkiye	697
8	Avustralya	501
9	Türkmenistan	332
10	Meksika	297

3.2. Yıllara Göre Tekstil İhracatı

Tablo 3'te Türkiye ve dünyada tekstil sektörünün yıllara göre gerçekleşen ihracat verileri görülmektedir. Tablo 3 incelendiğinde 2009 yılındaki küresel krizle azalan tekstil sektörü ihracatının toparlanarak 2014 yılına kadar artış eğilimine girdiği ancak 2015 yılından itibaren az da olsa düşme eğiliminde olduğu görülmektedir. Sektörün ülke

ihracatındaki payı 2008-2016 yılları arasında % 7,2-7,9 arasında birbirine yakın değerlerde iken 2017 yılında önemli bir düşüş ile %6,4'e gerilemiştir. Dünya tekstil ihracatı açısından bakıldığında ülkemiz tekstil ihracatı 2017 yılına kadar %3,2-3,9 arasında yatay bir seyir izlerken 2017 yılında ise %4,1'e yükselmiştir. [2, 3, 4, 6, 8, 9, 10].

Tablo 3. Yıllara Göre Tekstil İhracatı (milyar dolar) [2, 3, 4, 6, 8, 9, 10]

Yıl	Türkiye Tekstil İhracatı	Türkiye Toplam İhracatı	İhracat Payı/Türkiye (%)	Dünya Tekstil İhracatı	İhracat Payı/Dünya (%)
2005	7	73,5	9,6	215,4	3,2
2006	7,6	85,5	8,9	230	3,3
2007	9,01	107,3	8,4	249,6	3,6
2008	9,6	132,0	7,3	259,6	3,7
2009	7,6	102,1	7,4	219,2	3,5
2010	8,8	113,9	7,7	260,3	3,4
2011	10,6	134,9	7,9	302,9	3,5
2012	10,9	152,5	7,2	292,6	3,7
2013	12,0	151,8	7,9	315,8	3,8
2014	12,5	157,6	7,9	323,4	3,9
2015	11,0	143,8	7,6	290,5	3,8
2016	10,9	142,5	7,6	284,0	3,8
2017	10,1	157,0	6,4	246,0	4,1

3.3. Fasıl Bazında Tekstil İhracatı

Türkiye'de tekstil sektörü alıcılar tarafından yönlendirilen değer zincirleri özellikleri göstermektedir. Bu çerçevede, sektörün sürükleyici kısmı tüketiciye yakın olan, satış ve pazarlama kanallarını kullanabilen ev tekstili firmalarıdır. Sektörün orta ve uzun vadede gelişimi için bu firmaların gelişimi büyük önem taşımaktadır.

Ürün gamının geniş olduğu tekstil sektöründe yoğunlaşma oranı alt sanayi kolları bazında farklılık arz etmektedir. Tekstil elyafının hazırlanması ve dokuma alt sektörlerindeki yoğunlaşma oranı imalat sanayiinin altında olmakla birlikte bu durum rekabetçiliğin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Öte yandan, son yıllarda, tekstil ihracatına olumlu katkı sağlayan ev tekstili ve endüstriyel tekstil imalatı sektörlerine yapılacak yatırımlar ve beraberinde sektöre girme talepleri, söz konusu sektörlerde hali hazırda yüksek oranda firmanın faaliyet göstermesi nedeniyle oldukça zorlaşmıştır.

Türk tekstil sektörü Avrupa'nın en büyük iplik, ev tekstili ve kot kumaş üretim kapasitesine sahiptir. Dünyada denim kumaş ihracatında 3. sırada yer alan Türkiye, havluda dünyanın ilk 4 tedarikçisinden biridir. Brode ve güpür üretimi için kurulan makine parkı dünyanın en büyük makine parkıdır.

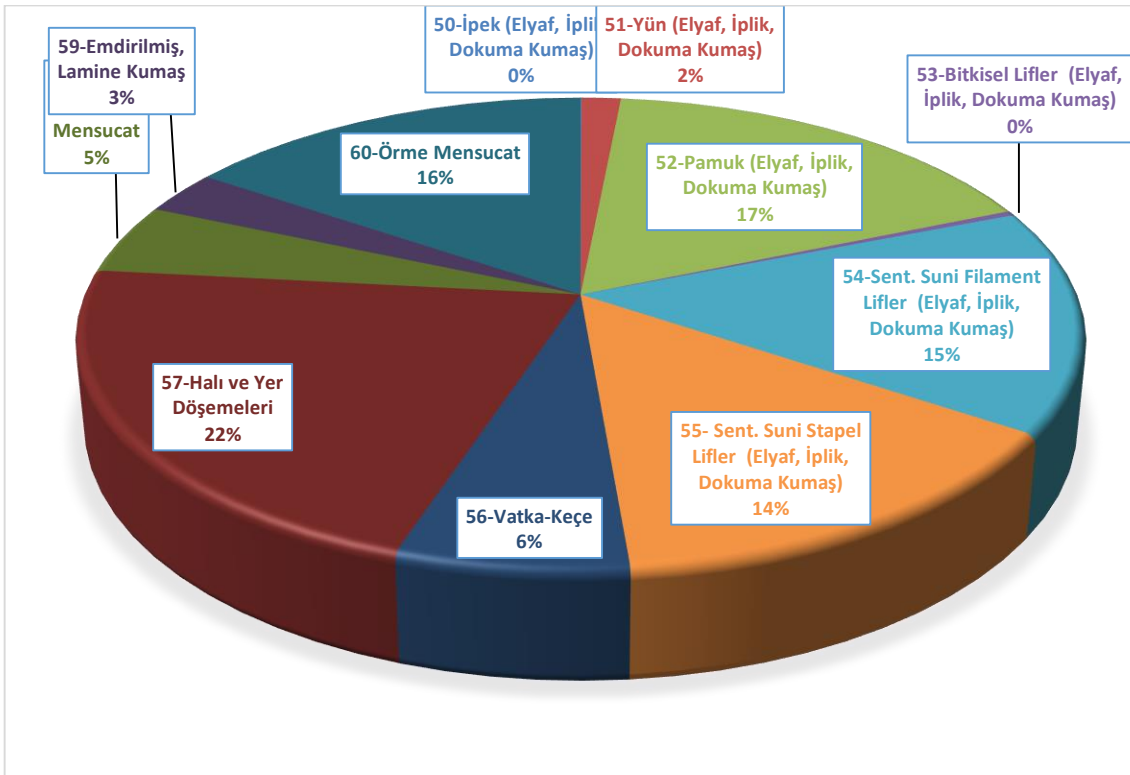
Türkiye son yıllarda halıya yaptığı yatırımlarla dünyanın en yeni makine parkuruna sahip olmuş ve dünyanın en büyük 2. halı ve yer kaplamaları ihracatçısı konumuna gelmiştir.

Yıllara göre fasıl bazında tekstil ihracatı Tablo 4'te verilmiştir [3, 10]. 2017 yılında 2016 yılına kıyasla 52. ve 58. fasıllar hariç tüm ürün gruplarında ihracat artışı görülmektedir. En fazla artış %38,3 ile 50. fasılda ardından %22,1 ile 51. fasılda gerçekleşirken diğer fasıllarda %2-13 arasında artış bulunmaktadır. 52 ve 58. fasıllarda ise düşme yok denecek kadar önemsizdir.

Tablo 4. Fasil Bazında Yıllara Göre Tekstil İhracatı (milyar dolar) [3, 10].

Fasil Grupları	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
50-İpek (Elyaf, İplik, Dokuma Kumaş)	4,6	3,3	3,3	3,4	4,1	3,7	3,5	3,0	3,4	2,7	2,6	2,4	3,4
51-Yün (Elyaf, İplik, Dokuma Kumaş)	180,2	185,0	229,0	233,0	152,9	173,2	204,2	195,4	195,0	195,9	154,5	122,1	149,1
52-Pamuk (Elyaf, İplik, Dokuma Kumaş)	1179,6	1338,3	1611,3	1633,7	1278,5	1449,2	1922,1	1786,1	1928,2	1875,2	1703,1	1719,3	1718,1
53-Bitkisel Lifler (Elyaf, İplik, Dokuma Kumaş)	25,1	24,6	31,3	29,5	18,6	21,8	24,8	23,8	26,6	25,9	22,1	29,5	32,4
54-Sent. Suni Filament Lifler (Elyaf, İplik, Dokuma Kumaş)	894,1	1036,9	1256,3	1336,0	1075,0	1249,9	1446,9	1479,2	1689,7	1772,6	1564,1	1486,9	1539,3
55- Sent. Suni Stapel Lifler (Elyaf, İplik, Dokuma Kumaş)	963,2	1033,8	1045,1	1035,6	948,9	1120,6	1334,8	1378,9	1381,7	1456,1	1347,8	1316,8	1429,1
56-Vatka-Keçe	178,9	172,7	205,6	221,7	228,0	302,6	406,6	476,8	513,6	578,2	570,2	612,5	647,0
57-Halı ve Yer Döşemeleri	670,0	743,1	992,0	1158,5	1075,4	1266,8	1601,8	1997,9	2187,8	2347,6	2009,0	1912,6	2162,1
58-Özel Dokuma Mensucat	549,7	571,5	654,1	683,5	439,2	479,5	528,8	549,1	609,9	595,6	479,9	484,9	479,4
59-Emdirilmiş, Lamine Kumaş	260,8	284,2	316,1	331,7	250,0	286,7	352,8	299,1	337,9	340,3	303,0	293,2	299,0
60-Örme Mensucat	571,1	753,2	1011,9	1132,5	978,7	1265,9	1482,8	1561,9	1681,9	1693,5	1440,8	1497,9	1554,2

Şekil 6. Fasil Bazında 2017 Yılı Tekstil İhracatı

3.4 Ülkeler Bazında Tekstil İhracatı

Tablo 5'te tekstil ihracatında ilk on sırayı alan ülkeler bazında son durum verilmiştir [4]. Ülke bazında incelendiğinde, Ocak-Aralık 2017 döneminde Türkiye'den en fazla tekstil ve hammaddeleri ihraç edilen ülkeler, Almanya, İtalya, Bulgaristan, ABD, İran, İngiltere, İspanya, Hollanda, Polonya ve Romanya olarak sıralanmakta olup çoğu AB ülkesidir. 2016-2017 yıllarında tekstil sektörü ihracatının yaklaşık %50'si bu ülkelere yapılmıştır. 2016 yılına göre 2017 yılı için yıllık değişim oranları dikkate alındığında en fazla ihracat yapılan ilk on ülke bazında İspanya ve

Romanya hariç ihracatta %1,2 ile %4,6 arasında değişen oranlarda artış görülmektedir. En fazla artış İtalya'ya, en az artış ise Hollanda'ya gerçekleşmiştir. İspanya'ya yapılan ihracat %1,8 oranında düşerken Hollanda'ya yapılan ihracat 6,9 oranı oldukça yüksek bir düşüş göstermiştir.

2017 yılında Bulgaristan en çok tekstil ihracatı yaptığımız AB ülkeleri arasında Fransa ve İspanya'yı da geçerek 3.sıraya yerleşmiştir. Son yıllarda Türkiye'nin tekstil ihracat artışında öne çıkan diğer ülkeler ise Polonya, Kırgızistan, Ürdün, Çek Cumhuriyeti, Azerbaycan, Tunus'tur [7].

Tablo 5. İlk 10 Ülke Bazında 2016-2017 Tekstil İhracatı (milyon dolar) [4]

Ülkeler	2016	2016 Tekstil Payı (%)	2017	2017 Tekstil Payı (%)	Yıllık Değişim (%)
Almanya	832	8,5	867	8,6	4,2
İtalya	828	8,4	866	8,6	4,6
Bulgaristan	629	6,4	652	6,4	3,7
ABD	557	5,7	582	5,8	4,4
İran	460	4,7	470	4,6	2
İngiltere	391	4	405	4	3,6
İspanya	334	3,4	328	3,2	-1,8
Hollanda	315	3,2	318	3,1	1,2
Polonya	309	3,1	318	3,1	2,8
Romanya	303	3,1	282	2,8	-6,9
İlk 10 Ülke toplamı	4957	50,5	5087	50,3	2,6
Toplam Tekstil İhracatı	9820		10113		3

3.5 İller Bazında Tekstil İhracatı

İller bazında ilk 10 sırayı alan illerin tekstil ihracatı Tablo 6'da verilmiştir [11]. Tekstil ihracatında ilk üç sırayı İstanbul, Gaziantep ve Bursa almaktadır. Bu üç il Türkiye tekstil ihracatının yaklaşık %78'ini

karşulamaktadır. Kahramanmaraş, Adana, Kayseri, Denizli, İzmir, Tekirdağ ve Uşak illeri ise yaklaşık %1 ile %6 arasında değişen oranlarda ihracata katkı sağlayan ilk on ilin içinde yer almaktadırlar.

Tablo 6. İller Bazında 2016-2017 Yılı Tekstil İhracat Verileri (milyon dolar) [11]

İller	2016	2017	Değişim, %	İhracattaki Payı, %
İstanbul	3.939,0	4.045,8	2,7	40,01
Gaziantep	2.598,1	2.854,8	9,9	28,23
Bursa	974,2	1.023,2	5,0	10,12
Kahramanmaraş	605,0	609,8	0,8	6,03
Adana	334,6	305,3	-8,8	3,02
Kayseri	303,2	287,6	-5,1	2,84
Denizli	274,1	286,7	4,6	2,84
İzmir	151,2	183,2	21,2	1,81
Tekirdağ	106,8	130,9	22,6	1,29
Uşak	122,4	125,0	2,1	1,24
İlk 10 İl Toplamı	9.408,6	9.852,4	55,1	97,42
Toplam	9.820	10.113	2,9	100

İstanbul Sanayi Odası (İSO) verilerine göre 2017 Haziran itibarıyla Türkiye'nin en büyük 500 şirketi arasında 44 tekstil ve hazır giyim firması yer

almaktadır [12]. Söz konusu firmalar Tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7. Türkiye'nin En Büyük Tekstil Firmaları [12]

Sıra	Firma Adı	Faaliyet Gösterilen İl
1	AKSA Akrilik Kimya Sanayii A.Ş.	Yalova
2	Abaloğlu Yem-Soya ve Tekstil Sanayi A.Ş.	Denizli
3	Sanko Tekstil İşletmeleri San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep, Bursa, Adıyaman
4	Gülşan Sentetik Dokuma San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep
5	Sasa Polyester Sanayi A.Ş.	Adana
6	Boytaş Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri
7	Merinos Halı San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep
8	Kordsa Teknik Tekstil A.Ş.	Kocaeli
9	Zorluteks Tekstil Tic. ve San. A.Ş.	Denizli, Kırklareli
10	Menderes Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Denizli
11	Korteks Mensucat San. ve Tic. A.Ş.	Bursa
12	Boyteks Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri, Bursa
13	Hugo Boss Tekstil Sanayi Ltd. Şti.	İzmir
14	Üniteks Tekstil Gıda Motorlu Araçlar San. ve Tic. A.Ş.	İzmir

15	Mem Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep
16	Yeşim Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Bursa
17	Selçuk İplik San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep
18	Matesa Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Kahramanmaraş
19	İskur İplik Kumaş Mensucat Tic.ve San. A.Ş.	Kahramanmaraş
20	Sun Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep
21	İskur Tekstil Enerji Tic. ve San. A.Ş.	Kahramanmaraş
22	Marmara Pamuklu Mensucat Sanayi Ticaret ve Elektrik Üretim A.Ş.	İstanbul
23	Ozon Tekstil Konfeksiyon San. ve Tic. A.Ş.	Sivas, Batman
24	Bossa Ticaret ve Sanayi İşletmeleri T.A.Ş.	Adana
25	Flokser Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul
26	Eroğlu Giyim San. Tic. A.Ş.	İstanbul, Tekirdağ, Aksaray
27	Erak Giyim San. ve Tic. A.Ş.	Tekirdağ-Çerkezköy
28	Beyteks Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Adana, Osmaniye
29	Işıl Tekstil San. ve Tic. Ltd. Şti.	Tekirdağ-Çorlu, Niğde
30	Tayeks Dış Ticaret ve Tekstil Sanayi A.Ş.	İstanbul
31	Gürteks İplik San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep
32	Yakupoğlu Tekstil ve Deri San. Tic. A.Ş.	Adana
33	İstikbal Mobilya San. ve Tic. A.Ş.	Kayseri
34	Baydemirler Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul
35	Form Sünger ve Yatak San. Tic. A.Ş.	Kayseri
36	Özdilek Ev Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Bursa
37	Gamateks Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Denizli
38	Küçükçalık Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Bursa
39	Eruslu Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Gaziantep
40	YÜNSA Yünlü San. ve Tic. A.Ş.	Tekirdağ-Çerkezköy
41	Erdem Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	Kahramanmaraş
42	Oğuz Tekstil San. ve Tic. A.Ş.	İstanbul
43	Or-Pa Pazarlama ve Tekstil Sanayi A.Ş.	İstanbul
44	Sarar Giyim Tekstil Enerji San. ve Tic. A.Ş.	Eskişehir

4. Sonuçlar

Cumhuriyet'in ilk yıllarında sanayileşme yolundaki ilk adımın atıldığı tekstil sektörü, günümüzde teknolojik gelişmelerin de desteğiyle geniş ürün gamıyla Türkiye ekonomisi için önem teşkil eden sektörler arasında yer almaktadır.

İmalat sanayiinde üretim hacmi itibarıyla gıda ürünlerinin ardından ikinci sırada yer alan tekstil sektöründe 18 binin üzerinde firma faaliyet göstermektedir. Sektör, yarattığı 500 bin kişiye yakın istihdamın yanı sıra net ihracatçı olması bakımından da Türkiye ekonomisine katkı sağlamaktadır. 198 ülkeyle ticaret ilişkisinde bulunan tekstil sektörü, 2017 yılında gerçekleştirmiş olduğu 11 milyar dolarlık ihracat ile dünyada 7. sırada yer almıştır. Ancak tekstil sektörünün döviz kurlarındaki gelişmelere duyarlılığı yüksek düzeydedir.

Tekstil sektörü, emek yoğun bir sektör olmakla birlikte ülkemizde işçilik maliyetleri Avrupa ortalamasının altındadır. Türkiye, Çin ve diğer rakip Asya ülkeleri ile karşılaştırıldığında ise dezavantajlı

Kaynakça

[1] Gülyüz Ö. "Küresel Gelişmeler Işığında Türkiye'de Tekstil Sektörü ve Geleceği", Tezsiz Yüksek Lisans Bitirme Projesi, Isparta, 2011.

konumdadır. Türkiye ucuz işgücü avantajı ile yola çıktığı bu süreçte maliyet bakımından rekabet edemeyeceği Çin karşısında esnek üretim, ürün geliştirme, yenilikçilik ve markalaşma ile rekabet etmektedir. Ayrıca, Türkiye'de tekstil sektörü, Uzakdoğu menşeli ürünlerin yaratmış olduğu haksız rekabet nedeniyle en fazla korunan sanayi kolu durumundadır.

Türk tekstil sektörünün genelinde en önemli girdi maliyetini hammadde oluşturmaktadır. Sektörün temel hammaddeleri ise pamuk ve sentetik elyaftan oluşmaktadır. Türkiye'de sentetik elyaf ve iplik ihracatı son yıllarda artış eğiliminde olmasına karşılık üretim kapasitesi diğer tekstil ülkelerine kıyasla düşük seviyelerde kalmaktadır.

2023 yılında dünya tekstil ticaretinin 550 milyar dolar civarında olacağı öngörülmektedir. Küresel konjktür ve 500 milyar dolar olan 2023 yılı toplam ihracat hedefi göz önüne alınarak belirlenmiş olan tekstil sektörü 2023 yılı ihracat hedefi ise tekstilde (halı hariç) 20 milyar dolar, halıda 3,5 milyar dolar olarak belirlenmiştir.

[2] <https://iso.org.tr>. T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, "Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri Sektörleri Raporu (2012/1)", 2012.

- [3] Uyanık S, Oğulata R.T. "Türk Tekstil ve Hazır Giyim Sanayiinin Mevcut Durumu ve Gelişimi" Tekstil ve Mühendis, 20(92), 59-78, 2013.
- [4] <https://sgm.sanayi.gov.tr/DokumanGetHandler.ashx?dokumanId=1bb21e30-1846-4935-b485-055ceaf8b96f> (T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Tekstil, Hazır Giyim, Deri ve Deri Ürünleri Sektörleri Raporu-2017). Erişim tarihi: 13.03.2017.
- [5] <http://www.inovasyon.org/pdf/eek.bolum5.3.pdf> Erişim tarihi: 11.06.2018.
- [6] https://ekonomi.isbank.com.tr/UserFiles/pdf/sr02_tekstilsektoru.pdf. Erişim tarihi: 13.03.2017.
- [7] www.ihracat.co Erişim tarihi: 11.06.2018.
- [8] https://www.just-style.com/news/vietnam-makes-its-mark-on-world-textile-exports_id132402.aspx Erişim tarihi: 13.03.2017.
- [9] <https://shenglufashion.com/2017/10/12/wto-reports-world-textile-and-apparel-trade-in-2016/> Erişim tarihi: 13.03.2017.
- [10] www.tuik.gov.tr Erişim tarihi: 13.03.2017.
- [11] <http://www.tim.org.tr/tr/ihracat-rakamlari.html> Erişim tarihi: 13.03.2017.
- [12] <http://www.iso500.org.tr/> Erişim tarihi: 11.06.2018.